

19. Asır'da Aydın ve Yöresine Ait Bir Kaynak
GÜZELHİSAR-I AYDIN MAHKEMESİ
SAKK MECMUASI

Yavuz AKBAŞ

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş. 'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-375-154-8

Kitap Adı

19. Asır'da Aydın ve Yöresine Ait Bir Kaynak
Güzelhisar-1 Aydın Mahkemesi Sakk Mecmuası

Yazar

Yavuz AKBAŞ

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS000000

DOI

10.37609/akya.3363

Kütüphane Kimlik Kartı

Akbaş, Yavuz.

19. Asır'da Aydın ve Yöresine Ait Bir Kaynak Güzelhisar-1 Aydın Mahkemesi Sakk Mecmuası / Yavuz Akbaş.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.

293 s. : tablo, fotoğraf ; 195x275 mm.

Kaynakça ve İndeks var.

ISBN 9786253751548

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ	
A. Sakk Mecmuaları.....	1
B. Mecmua'nın Tertibi ve Muhtevası	2
C. Tablolar	3
D. Mecmua'daki Belgelere Bir Bakış.....	26
E. Neşir Hakkında İzahat.....	29
METİN	30
SONUÇ.....	121
TIPKI BASIM	122
KAYNAKÇA	275
İNDEKS	277

ÖNSÖZ

Kitapta, İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmaları arasında bulunan Aydın Güzelhisar Mahkemesi Sakk Mecmuası, bir tahlil ve akabinde tam metin olarak bugünkü harflere aktarılmıştır. 1860'larda Güzelhisar mahalleleri, Aydın Sancağı kazâ ve köyleri, mezkûr mahallerde aşiretler, vakıflar ve vakıf kurucuları, alım-satım, nikâh, boşanma, nafaka, tereke, verâset, alacak-verecek meseleleri, yaralama ve katl hadiseleri, esnaf-lar arasındaki ilişkiler, resmî vazîfelere tayinler ve daha birçok muhtelif konuda mufassal malumat ile pek zengin denilebilecek mecmuamız, sosyal ve kültürel hayata nüfûz etmemizi sağlamaktadır. Aydın ve civârı mahkemeleri Kadı Sicilleri'nin bir seri hâlinde günümüzde mevcut olmayışı, mecmuayı kıymetli kılmaktadır. Hukuk târihimiz için önemli kaynaklardan olan mecmua neşrimizin faydalı olması temennîsiyle.

Yavuz AKBAŞ

KISALTMALAR

a. Genel

- b.** : bin
bkz. : bakınız
bt. : binti
c. : cilt
H. : Hicrî
İÜ. NEK. : İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphânesi
M. : Mîlâdî
s. : sahife
ss. : sahife sayısı
TALD. : Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi
TDVİA. : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TTK. : Türk Tarih Kurumu
v. : veled-i
Yay. : Yayınları

b. Hicrî Aylar

- M.** : Muharrem (م)
S. : Safer (ص)
Ra. : Rebiülevvel (را)
R. : Rebiülâhir (ر)
Ca. : Cemâziyelevvel (جا)
C. : Cemâziyelâhir (ج)
B. : Receb (ب)
Ş. : Şaban (ش)
N. : Ramazan (ن)
L. : Şevvâl (ل)
Za. : Zilkade (ذا)
Z. : Zilhicce (ذ)

KAYNAKÇA

A. Yazma Eser

İÜ. NEK, “*Mecmu‘a-i İ‘lâmât-ı Şer‘iyye*”, T9268.

B. İnceleme - Araştırma

AKBAŞ, Yavuz, *Kestel Nâm-ı Diğer Nazilli Kazâsı Avârız Defteri, Hicri 1111 - Milâdî 1699, Nazilli Târihinin Kaynakları I*, Nazilli Belediyesi Kültür Yayınları, Akademisyen Kitabevi, II. Baskı, Ankara 2022.

AYDIN, Bilgin - TAK, Ekrem, *Arz - Marûz - İlâm, Osmanlı Diplomatikasında Belge Formlarının Değişimi Üzerine Bir İnceleme*, Medeniyet Üniversitesi Yay. İstanbul 2018.

AYDIN, Mehmet Akif, “*Mahkeme (Osmanlı Devleti’nde)*”, TDVİA, c. 27, Ankara 2003, ss. 341-344.

DAĞLI, Yücel - ÜÇEL, Cumhure, *Tarih Çevirme Kılavuzu, V. Cilt*, TTK. Yay. Ankara 1997.

DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lügat (Eski ve Yeni Harflerle)*, Aydın Kitabevi Yay. 26. Baskı, Ankara 2010.

DOKTOR HÜSEYİN REMZİ, *Lügat-i Remzi, I-II. cilt*, Hazırlayan: Ali Birinci, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay. İstanbul 2018.

EKİN, Ümit, *Kadı Buyurdu Katip Yazdı Tokat’a Dair Bir Sakk Mecmuası*, Bilge Kültür Sanat, İstanbul 2010.

İSTANBUL KADI SİCİLLERİ 75, *Adalar Mahkemesi 1 Numaralı Sicil, (H. 1178-1184 / M. 1764-1771)*, Proje Yönetmeni: M. Âkif Aydın, Editör: Coşkun Yılmaz, Çeviri Yazı / Mukabele: Abdülkadir Altın - Nedim Pakırdağ, Son Okuma: Mehmet Akman - İdris Bostan, Son Kontrol: M. Âkif Aydın - Feridun M. Emecen, İdris Bostan - Mehmet İpşirli, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yay. İstanbul 2019.

KAYA, Süleyman, *Mahkeme Kayıtlarının Kılavuzu: Sakk Mecmuaları*, TALD, c. 3, Sayı 5, İstanbul 2005.

....., “*Sakk (Osmanlılar’da)*”, TDVİA, c. 35, İstanbul 2008, ss. 586-587.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S, *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*, TTK. Yay. 4. Baskı, Ankara 2018.

ORTAYLI, İlber, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Cedit Neşriyat, III. Baskı, Ankara 2008.

SEZEN, Tahir, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yay. Genişletilmiş II. Baskı, Ankara 2017.

TOZDUMAN, Arzu, *Aydın Güzelhisari’nin Sosyal ve İktisâdî Durumu (1844)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Mübahat Kütükoğlu, İstanbul 1992.

UĞUR, Yunus, “*Şer‘iyye Sicilleri*”, TDVİA. c. 10, İstanbul 2010, ss. 8-11.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*, TTK. Yay. V. Baskı, Ankara 2022.

ÜNAL, Mehmet Ali, *Osmanlı Araştırmaları İçin Kılavuz: Kurumlar, Kavramlar ve Terimler I-III*, TÜBA Yay. Ankara 2024.